

Milka Stojkić¹
Šuajb Dž. Solaković
Univerzitet u Istočnom Sarajevu
Filozofski fakultet Pale
Katedra za psihologiju

UDK 159.922.1
DOI: 10.7251/RAD1920180S
Originalni naučni rad

KONSTRUKCIJA SKALE ZA ISPITIVANJE MOTIVA NEVERSTVA U LJUBAVNIM VEZAMA

Skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama konstruisana je zbog praktičnih potreba istraživanja. U procesu konstrukcije uvažene su preporuke za konstrukciju mernog psihološkog instrumenta. Metrijske karakteristike su proveravane na uzorku od 253 studenta Univerziteta u Istočnom Sarajevu. Skala se sastoji od dve supskale; prva supskala se odnosi na ispitivanje seksualnih motiva neverstva u ljubavnim vezama, te je ova supskala nazvana seksualna; druga supskala se odnosi na ispitivanje emocionalnih motiva neverstva, te je ova supskala nazvana emocionalna. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati metrijske karakteristike skale za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama. Pouzdanost skale proveravana je preko pouzdanosti interne konzistencije, Kronbah alfa je iznosio za seksualnu supskalu .956, a za emocionalnu supskalu .955. Na osnovu alfa koeficijenta može se zaključiti da skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama ukazuje na veoma dobru pouzdanost i unutrašnju saglasnost. Diskriminativnost stavki je proveravana pomoću postupka Ajtem Total Korelacija; podaci ukazuju na dobru diskriminativnost stavki, sve stavke su zadržane u skali, vrednosti Ajtem Total Korelacije se nalaze u rasponu od .474 do .793. Za ispitivanje konstruktne valjanosti korišten je postupak eksploratorne faktorske analize glavnih komponenti. KMO mera adekvatnosti uzorkovanja ukazivala je na to da ima smisla sprovesti analizu glavnih komponenti. Prema Kajzer Gutmanovom kriterijumu izdvojena su četiri faktora. Na osnovu dijagrama prevoja odlučeno je da se zadrži samo prvi faktor koji objašnjava veći deo varijanse (54,213%). Na osnovu dobijenih podataka može se zaključiti da skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama ima dobru konstruktnu valjanost. Zadržan je samo jedan faktor jer se to pokazalo kao najinterpretabilnije rešenje.

¹ milka.stojkic.zv@gmail.com

Od početnih 36 tvrdnji, zadržane su sve tvrdnje koje se u daljim istraživanjima mogu koristiti kao instrument za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama.

Ključne reči: Konstrukcija, metrijske karakteristike, sklonost ka prevarama

UVOD

Pri ispitivanju ispoljenosti neverstva koriste se većinom dva pristupa. Prvi pristup podrazumeva da se učesnicima pruži definicija neverstva. Iako ovaj pristup obećava doslednost u kriterijumima za određivanje nevere, njegova korisnost zavisi od tačnosti kriterijuma. U većini istraživanja sa ovim pristupom nailazilo se na uske definicije neverstva, koje su se isključivo odnosile ili na emocionalni ili samo na seksualni aspekt nevere. Drugi pristup pri ispitivanju neverstva jeste pristup prema kome se dozvoljava učesnicima da sami definišu pojam neverstva, međutim ovaj pristup sa sobom nosi brojne probleme, a jedan od njih jeste vrlo široko definisanje pojma nevere kao i nepodudaranja. Sam pojam neverstvo je veoma teško tačno i precizno definisati, jer ono što za jednu individuu predstavlja prevaru, za drugu individuu je sasvim korektan vid ponašanja i ne predstavlja kršenje postavljenih pravila u okviru ljubavne veze, odnosno ne predstavlja neveru (Brineman, McAnulty, 2007).

Definisanje pojma neverstvo

Definicije neverstva se kreću na kontinuumu od uskih definicija do širokih definicija. Od definisanja neverstva kao procesa učestvovanja u seksualnom odnosu sa drugom osobom (Brineman, McAnulty, 2007), do definisanja neverstva kao svakog vida ponašanja koje krši ugovor postignut između dve osobe (Lusterman, 1998, prema Hertlein, Piercy, Wetchler, 2005). Ovakvi načini definisanja su problematični iz više razloga. Prva vrsta definicije ne obuhvata širok spektar ponašanja koji se najčešće podrazumeva pod neverstvom. Pri ovakvom vidu definisanja ne uzima se u obzir da su druge vrste neverstva mnogo češće, koje sa sobom nose mnoge probleme za stranu koja je prevarena. Takođe, uske definicije neverstva imaju tendenciju da potcenjuju razmere ovog fenomena (Brineman, McAnulty, 2007). Složenost druge vrste definicije, odnosno široke definicije ogleđa se u tome

da dvoje različitih ljudi u ljubavnoj vezi mogu imati različite ideje o tome šta predstavlja neverstvo ili aferu. Problemi vezani sa tim šta se podrazumeva pod neverstvom, često primoravaju partnere da ponovo utvrde svoj ugovor (Hertlein, Piercy, Wetchler, 2005).

Jedna od najprihvatljivijih definicija neverstva jeste definicija koju su u svom pregledu istraživanja ponudili Blow i Hartnett, a koja glasi:

„Pod neverstvom se podrazumeva seksualni ili emocionalni akt od strane jedne osobe koja se nalazi u ozbiljnoj vezi, gde se taj akt odigrava van primarnog odnosa i predstavlja kršenje poverenja ili kršenje uspostavljenih pravila dogovorenih između dve osobe u ljubavnoj vezi koja se odnose na romantičnu/emocionalnu ili seksualnu ekskluzivnost“ (Brineman, McAnulty, 2007, str. 98).

Kao što je navedeno, postoji niz raznih definicija neverstva, i pod neverstvom različiti ljudi imaju različita mišljenja o različitim oblicima ponašanja koji se označavaju kao neverstvo. Ono što se u jednom odnosu smatra neverstvom, ne mora predstavljati neverstvo u drugom odnosu.

Prediktori neverstva

Da li će neko biti sklon ka neverstvu ili ne, zavisi od mnogo faktora. Neki od faktora biće predstavljeni u ovom delu rada.

Pol: Istraživanja pokazuju da je neverstvo, u seksualnom smislu, češće kod muškaraca nego kod žena (Atkins i sar., 2001; Laumann i sar., 1994; Munsch, 2010; Petersen, Hyde, 2010; Wiederman, 1997; prema Munsch, 2012). Ovakav nalaz opravdava činjenica da su različite strukture i materijalni uslovi povezani sa neverstvom. Na primer, muškarac tradicionalno poseduje veću moć i kontrolu u intimnoj vezi, što mu omogućava da ima seksualni odnos sa drugom osobom koja nije primarni partner, bez rizika od osвете. Istorijski gledano muškarci su više bili prisutni u radnoj snazi i finansijski nezavisni u odnosu na žene, stoga su imali više prilika da upoznaju potencijalnog seksualnog partnera. Novije studije pokazuju da se stope muških i ženskih neverstava izjednačuju u mlađem dobu. Ovakav rezultat se može delimično pripisati većem prisustvu žena u radnoj snazi i povećanoj finansijskoj nezavisnosti. Uverenja i vrednosti podstiču ili odvrćaju od angažovanja u neverstvu. Prema tradicionalnom rodnom skriptu, muškarci treba da budu više zainteresovani za seks i seks sa više partnerki, nego što treba da budu žene. Shodno tome muškarci češće imaju stav da je neverstvo donekle prihvatljivo (Munsch, 2012).

Godine: S jedne strane starost ima uticaja na verovatnoću da osoba poćini neverstvo, jer su različite grupe pojedinaca izložene različitim porukama o seksualnosti. S druge strane godine utiću na ukupnu verovatnoću da se poćini neverstvo, jer kako pojedinci stare, raste i broj prilika da se prevari (Munsch, 2012).

Obrazovanje: Jedan od faktora koji ima ućešće u većoj šansi da se prevari jeste obrazovanje. Neki istraživaći smatraju da je neverstvo češće prisutno kod osoba nižeg obrazovnog statusa (Smith, 1998, prema Munsch, 2012). S druge strane postoji i mišljenje da je neverstvo verovatnije kod visoko obrazovanih pojedinaca (Atkins i sar., 2001, prema Munsch, 2012). U sprovedenoj studiji, dobijeni rezultati ukazuju na to da su žene sa fakultetskom diplomom koje su u ljubavnim vezama bile sklonije da prevare, više no njihovi partneri sa srednjom stručnom spremom. Autori objašnjavaju da visoko obrazovanje može ukazivati na liberalnije stavove prema seksualnosti (Forste, Tanter, 1996, prema Munsch, 2012).

Šansa: Drugi aspekt socijalne strukture je šansa. Novija istraživanja ukazuju na to da osobe koje žive u urbanim oblastima, osobe koje su zaposlene i osobe ćiji posao podrazumeva ćesta putovanja češće varaju. Dobijeni rezultati se mogu protumaćiti tako što veći gradovi, posao i putovanja pružaju ljudima veće šanse za upoznavanje potencijalnih seksualnih/emotivnih partnera (Munsch, 2012).

Religija: Prema Munsch (2012), u literaturi se često nailazi na podatak da je pojedinćeva sklonost ka prevari povezana sa religioznim faktorima. S obzirom na to da verske institucije predstavljaju jedan od vidova socijalizacije, njihov uticaj se ogleđa posebno na vrednosti i uverenja njihovih ćlanova, stoga se smatra da verske institucije imaju uticaja na rast ili pad stope neverstva. Osobe koje su pripadnici određene verske institucije, koje najćešće propovedaju o seksualnoj ćistoti, manje verovatno će poćiniti neverstvo u odnosu na osobe koje nisu pripadnici određene veroispovesti.

Društvo: U literaturi se nailazi na podatak da kod osoba koje u svom društvu imaju osobu koja je sklonija prevari te što je veći stepen odobravanja neverstva, postoji veća šansa da poćine prevaru (Munsch, 2012).

Lićnost: U sprovedenom istraživanju gde je ćilj bio da se utvrde korelacije između osobina lićnosti i sklonosti ka prevarama, dobijeni rezultati su ukazali na to da osobe koje postižu niske skorove na supskalama savesnost i prijatnost češće varaju. Takođe, osobe koje postižu visoke skorove na skali narcizma i psihoticizma, sklonije su prevari, kao i osobe koje su sklonije traženju senzacija (Munsch, 2012).

Roditeljski obrasci: Romantićne veze roditelja i njihova uverenja o tome kakvi odnosi treba da budu prenose se na njihovu decu, te se tako formiraju ista uverenja. Ćesto kroz proces socijalnog ućenja deca imitiraju ponašanje

svojih roditelja. U istraživanjima se došlo do rezultata da sinovi čiji su očevi varali imaju veću šansu da ispolje ovaj vid ponašanja kasnije u svojim vezama, te da osobe čiji su roditelji varali pokazuju teškoće u održavanju ljubavne veze, više su seksualno promiskuitetni i njihove veze najčešće završavaju zbog prevare (Weiser, Weigel, Lalasz, Evans, 2015).

Teorijski pristupi pri izučavanju neverstva

U ovom delu rada biće predstavljeni određeni pristupi u izučavanju neverstva i njihove osnovne karakteristike.

Deskriptivni pristup – Ovaj pristup obuhvata velikim delom ateorijske napore da se dokumentuju demografske karakteristike i stavovi koji koreliraju sa prevarama u ljubavnim vezama. Tipično deskriptivno istraživanje se oslanja na retrospektivu i self-izveštaje. Na osnovu podataka prikupljenih ovim pristupom, može se reći da se polne razlike ogledaju u motivaciji za neverstvo, na primer neverne žene najčešće varaju zbog emocionalnih razloga, kao što je nezadovoljstvo u vezi, dok neverni muškarci retko čine prevaru radi emocionalnih razloga i češće navode seks kao razlog za prevaru (Barta, Drigotas, 2001).

Normativni pristup – Slično kao i deskriptivni pristup i normativni pristup se oslanja na self-izveštaje i retrospektivu. Ključna razlika između ova dva pristupa leži u tome da normativna istraživanja polaze od hipoteza prema kojima se neverstvo može pripisati društvenim normama. Na primer, ljudi će više ispoljavati ponašanje koje vodi ka prevari ukoliko se druže sa osobama koje su počinile prevaru (Bunnk, Bakker, 1995; prema Barta, Drigotas, 2001).

Investicioni model – Predstavlja procese pomoću kojih individue ulaze u ozbiljne veze, kao i okolnosti pod kojima osećanje predanosti partneru nestaje i veze se prekidaju. Prema ovom modelu primarna snaga u ljubavnoj vezi je posvećenost, što podrazumeva i psihološku vezanost i motivaciju da se veza nastavi. Faktori koji su u relaciji sa većom ili manjom posvećenošću u ljubavnoj vezi uključuju zadovoljstvo (koliko je osoba zadovoljna ljubavnom vezom), alternativu kvaliteta (potencijalno zadovoljstvo obezbeđeno van ljubavne veze, viđanje druge osobe), investiciju (stvari koje pojedinac može izgubiti ako se veza završi). U odnosu na neveru, posvećenost predstavlja centralni motiv koji određuje dugoročno i kratkočno ponašanje. Osobe koje su visoko posvećene manje verovatno će biti neverne jer su motivisane da odbace potencijalne alternative kako bi sačuvalе ljubavnu vezu; pritom uzimaju u obzir kakve posledice tog ponašanja mogu biti po odnos i partnera (Barta, Drigotas, 2001).

Evolucionni pristup: Prema ovom pristupu žene i muškarci u potomstvo investiraju na različite načine. U istoriji žene su bile obavezne da vode brigu o detetu i da obezbede da dete preživi, dok se uloga muškarca mogla svesti na čin seksualnog odnosa (Brand, Hodges, Markey, Mills, 2007). Evolucionni psiholozi pretpostavljaju da se motivacija za neverstvo razlikuje kod muškaraca i žena. Dok je u istoriji zagovarano da muškarci treba da budu više motivisani za seks i uopšte seks sa više partnerki, bez rizika od sankcija, žene koje su sprovodile ovaj vid ponašanja bile su strože sankcionisane i stoga su muškarci bili ti koji su više varali. Jedan od razloga, koji se često navodi, zbog kog su žene bile sklonije prevari, nalazi se u motivu za nalaženje što superiornijeg partnera. Druga pretpostavka evolucionih psihologa odnosi se na sigurnost očinstva – muškarci nisu imali apsolutnu sigurnost u svoje biološko poreklo, dok žene jesu. Treća pretpostavka evolucionih psihologa odnosi se na roditeljsko ulaganje, odnosno vreme i resurse koji su posvećeni. Nalazi pokazuju da, što je veći nivo roditeljskog ulaganja u potomstvo, manja je šansa da partneri počine prevaru, jer postoji rizik od gubitka već uloženog i stvorenog. Doprinos evolucione perspektive se vidi u odgovorima na pitanja koja prethodno nisu dobila adekvatnu pažnju. Na primer, muškarci su skloniji seksualnoj prevari nego emocionalnoj, dok je kod žena obratno. Istraživanje je pokazalo da žene imaju povišen libido tokom ovulacije i u tom periodu su sklonije prevari (Barta, Drigotas, 2001).

Neki noviji pristupi: Svi navedeni pristupi se fokusiraju na strukturne karakteristike ljubavne veze, uključujući kvalitet interakcije, razmenu dobara, atraktivnost alternative, ne obazirući se na individualne osobine svakog pojedinca. Dimenzije ličnosti imaju učešća u tome kako osoba doživljava kvalitet veze, te i u ublažavanju posvećenosti vezi (Barta, Drigotas, 2001).

Pojmovno određenje ljubavne veze

Kada se govori o odnosu između muškarca i žene koriste se različiti sinonimi, a u ovom radu biće korišćen termin ljubavna veza. *Pod pojmom ljubavna veza se podrazumeva uopšteni pojam za heteroseksualnu ljubavnu vezu dve osobe u mlađoj odrasloj dobi, nezavisno o tome o kakvom tipu veze se radi, odnosno kakva je zastupljenost pojedinih komponenata u određenom ljubavnom odnosu* (Gabrić, Kokorić, 2009, str. 552). Svrha ljubavi je zapravo vezivanje individue za određene spoljašnje objekte, a krajnji cilj je kreiranje intimnog dela sveta. Ljubav između dve osobe se može podeliti na erotsku ljubav koja može biti seksualna, asexualna ili platonska i na druge vrste ljubavi kao što su ljubav roditelja prema detetu i obratno, bratska i sestrinska ljubav, ljubav prema čovečanstvu i slično (Milivojević, 2008).

Počinjena prevara u ljubavnoj vezi može imati dalekosežne posledice po parove. Psihološki efekti prevare su prisutni i kod osobe koja je počinila prevaru i kod osobe koja je prevarena. Prevarene osobe često osećaju da ih je partner izneverio, ljutnja prema partneru je najčešće osećanje koje se javlja, osobe takođe mogu osećati ljutnju prema sebi jer nisu zapazile znakove da se nešto dešava u odnosu ili što nisu bile uz voljenu osobu kad je trebalo. Pored navedenih osećanja, prisutna su nelagoda i sram. Osim ovih posledica, prevara može uticati i na fizičko zdravlje. Hronični stres, uznemirenost i iscrpljenost koji se javljaju kao posledica suočavanja sa prevaram i preokupiranosti pitanjima zbog čega se dogodila, mogu dovesti do ozbiljnih zdravstvenih problema. Dodatak ovom stresu može biti potencijalna opasnost da je partner pri seksualnom aktu sa drugom osobom zadio prenosivu bolest te time ugrozio zdravlje primarnog partnera (Hertlein, Piercy, Wetchler, 2005).

Faze konstrukcije instrumenta

S obzirom na kompleksnost pojave koja se ispituje dat je uvod u problematiku. Srž ovog rada se odnosi na konstrukciju instrumenta za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama. Pre nego što budu predstavljene glavne karakteristike instrumenta, biće predstavljene glavne faze i pravila pri konstruisanju skale. Pri konstrukciji skale poštovana su određena pravila, a neka od njih biće predstavljena u produžetku:

1. Priprema plana izrade mernog instrumenta.
2. Definisanje varijable, odnosno definisanje predmeta merenja. Ova faza je jedna od najznačajnijih. U ovu fazu spada teorijska priprema, iščitavanje relevantne literature, konsultovanje različitih eksperata, prikupljanje relevantnih informacija vezanih za problem istraživanja.
3. Raščlanjivanje varijable na indikatore. U metodološkom pogledu ovaj korak bi se mogao nazvati operacionalna definicija varijable.
4. Prilikom formulisanja stavki vođeno je računa o tome da stavka treba da sadrži samo jedan objekat, jednu vrednost i jednu relaciju.
5. Stavke su prilagođene populaciji kojoj je skala namenjena.
6. Prilikom formulisanja stavki izbegavan je kolokvijalni govor i žargoni, sa ciljem izbegavanja nejasnih i dvosmislenih reči, koje bi ispitanika dovele u konfuziju.
7. Analiza stavki.
8. Konačan izbor stavki: na osnovu analize dobijenih podataka, formira se konačna lista tvrdnji, na osnovu serije odabranih mernih svojstava, korak po korak, evaluirajući nakon svakog koraka ono što je učinjeno (Fajgelj, 2005).

CILJ ISTRAŽIVANJA

Glavni cilj istraživanja odnosio se na utvrđivanje metrijskih karakteristika instrumenta za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama.

METOD

Uzorak

U okviru istraživanja učestvovala su 253 studenta Univerziteta u Istočnom Sarajevu. Uzorak je neujednačen po polu, a uzorkom je obuhvaćeno 28,5% ispitanika muškog pola i 71,5% ispitanika ženskog pola. Najveći broj ispitanika pripada grupi od 18 do 25 godina, odnosno 93,7% ispitanika pripada grupi mlađe odraslo doba, zatim 4,7% ispitanika pripada grupi srednje odraslo doba i najmanji broj ispitanika pripada grupi zrelo doba, ukupno 1,6%.

Instrumenti

1. Skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama. Preliminarna verzija skale sadržala je 36 tvrdnji. Skala se sastoji od dve supskale, seksualne i emocionalne. Seksualna supskala sadrži 19 tvrdnji, emocionalna supskala 17 tvrdnji. Ispitanici su svoje prihvatanje ili neslaganje izražavali na petostepenoj skali Likertovog tipa.

Postupak

Istraživanje je obavljeno u periodu od maja do septembra 2016. godine. Tokom obrade podataka koja se odnosila na proveru metrijskih karakteristika skale, korišćene su mere za proveru pouzdanosti skale (Chronbach alpha), diskriminativnosti skale (Item Total Corelation), a za ispitivanje konstruktne valjanosti skale postupak eksploratorne faktorske analize glavnih komponenti. Analiza rezultata je obavljena putem statističkog programa SPSS 23.00.

REZULTATI

Pouzdanost skale za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama proveravana je putem metoda interne konzistencije. Skala se sastoji od dve supskale, emocionalne i seksualne. Dobijeni rezultati su prikazani u sledećoj tabeli.

Tabela 1: Pouzdanost skale za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama

Kronbah alfa	Kronbah alfa na standardizovanim ajtemima	N
Seksualna supskala	.955 .956	19
Emocionalna supskala	.955 .955	17

Na osnovu Kronbah alfa koeficijenta za seksualnu supskalu, .956 i emocionalnu supskalu, .955, može se zaključiti da skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama pokazuje veoma dobru pouzdanost i unutrašnju saglasnost skale (Tabela 1).

Diskriminativnost je proveravana pomoću Ajtem Total Korelacije, a podaci ukazuju na dobru diskriminativnost stavki – sve stavke su zadržane u skali. Dobijeni rezultati za obe supskale biće prikazani u sledećim tabelama.

Tabela 2: Ajtem Total Statistika, seksualna supskala

	Ajtem Total Korelacija	Kronbah alfa u slučaju brisanja ajtema
Zato što mi je postalo dosadno.	.737	.952
Da bih se oslobodio/la napetosti.	.781	.952
Kada ne bih dugo imao/la seks.	.712	.953
Da bih se osetio/la privlačnim/om.	.671	.953
Kada bih želeo/la da isprobam nešto novo.	.793	.951
Kada to mojoj/mom partnerki/u ne bi smetalo.	.629	.954

Zato što ne mogu biti vezan/a samo za jednu osobu.	.714	.953
Kada bi mi se ukazala prilika.	.782	.952
Zato što me moja/moj partnerka/partner ne uzbuđuje više.	.697	.953
Jer bi me uzbuđivala sama pomisao na to da moja/moj partnerka/partner može saznati.	.683	.953
Kada bi to bio jedini način da okončam vezu.	.474	.957
Zato što sam bio/la pijan/a.	.693	.953
Kada ne bih uživao/la u seksualnim odnosima sa svojom/im partnerkom/om.	.788	.951
Kada bih počeo/la da osećam da gubim svoju slobodu u vezi.	.766	.952
Zato što na taj način hranim svoj ego.	.697	.953
Kada moja/moj partnerka/partner ne bi saznala/o za to.	.721	.953
Kada bih upoznao/la osobu suprotnog pola koja je mnogo privlačnija/i od moje/mog partnerke/a.	.741	.952
Kada bi moja/moj partnerka/partner bila/o previše daleko od mene.	.716	.953
Kada bi hteo/la da proverim da li će sa drugom/im biti drugačije i bolje.	.792	.951

Tabela 3: Ajtem Total Statistika, emocionalna supskala

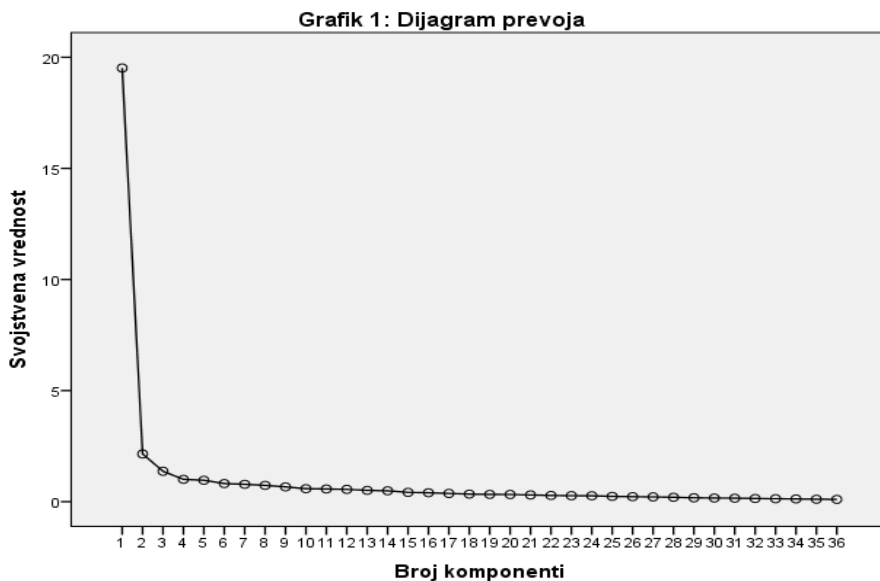
	Ajtem Total Korelacija	Kronbah alfa u slučaju brisanja ajtema
Zato što mi nedostaje emocionalna pažnja.	.613	.954
Kada bih se zaljubio/la u osobu suprotnog pola.	.703	.953
Kako bih kaznio/la partnerku/a zato što me je prevarila/o.	.639	.954
Kada bi mi bilo potrebno da se osetim voljeno.	.742	.952
Kada ne bih mogao/la da delim svoja osećanja sa sadašnjom/im partnerkom/om.	.763	.952
Kada bi partnerka/partner često flertovala/o sa drugima.	.765	.952
Kada bih se osećao/la manje vrednim/om u vezi.	.771	.951
Kada bi to bio jedini način da privučem pažnju na sebe.	.618	.954
Kada partnerka/partner ne bi marila/o za moje izlive emocija.	.786	.951
Zato što nisam srećan/na u vezi.	.793	.951
Zato što sam se posvađao/la sa svojom/im partnerkom/partnerom.	.711	.953
Kada bih se osećao/la usamljeno.	.818	.951
Kada mi moja/moj partnerka/partner ne bi dovoljno značila/o.	.746	.952

Kada bih bio/la zaveden/na.	.696	.953
Kada bi me moja/moj partnerka/partner povredila/o.	.780	.951
Da skrenem pažnju partnerki/u na svoju poželjnost od strane drugih.	.703	.953
Kada bi mi se ukazala bolja prilika od moje/mog partnerke/a.	.750	.952

Valjanost skale je proveravana putem faktorske analize. Za proveru da li je skup podataka prikladan za faktorsku analizu korišćen je Kajzer-Majer-Olkinov i Bartletov test. Pokazatelj KMO iznosi .959, a i Bartletov pokazatelj je značajan – dobijeni rezultati ukazuju na to da je skup podataka prikladan za faktorsku analizu. Rezultati su prikazani u *Tabeli 4*.

Tabela 4: KMO i Bartletov test skale za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama

KMO mera adekvatnosti uzorkovanja		.959
Bartletov test	χ^2	7994.292
	df	630
	p	.000

Jedan od načina određivanja broja faktora jeste dijagram prevoja. Prema ovom postupku zadržavaju se samo komponente iznad prevojne tačke. Na prikazanom dijagramu prevoja jasan je lom dijagrama na spoju prve i druge komponente (Grafik 1). S obzirom na prikazani dijagram prevoja, zadržava se samo prvi faktor.

U daljem delu rada prikazana je matrica komponenti motiva neverstva u ljubavnim vezama. Prilikom statističke obrade podataka zadržane su i u matrici prikazane korelacije između pojedinih faktora i svake varijable sa izdvojenim faktorima veće od 0,35.

Tabela 5: Matrica komponenti motiva neverstva u ljubavnim vezama

	Komponente			
	1	2	3	4
Kada bi mi se ukazala bolja prilika od moje/mog partnerke/a.	.829			
Kada bih želeo/la da isprobam nešto novo.	.821			

Kada ne bih uživao/la u seksualnim odnosima sa svojom/im partnerkom/om.	.804	- .300
Kada bih počeo/la da osećam da gubim svoju slobodu u vezi.	.796	
Kada bih upoznao/la osobu suprotnog pola koja je mnogo privlačnija/i od moje/mog partnerke/a.	.794	
Kada bih se osećao/la usamljeno.	.785	- .337
Kada bi hteo/la da proverim da li će sa drugom/im biti drugačije i bolje.	.781	
Da bih se oslobodio/la napetosti.	.779	
Zato što nisam srećan/na u vezi.	.778	- .374
Zato što sam se posvađao/la sa svojom/im partnerkom/partnerom.	.773	
Kada bi mi se ukazala prilika.	.772	.354
Kada partnerka/partner ne bi marila/o za moje izlive emocija.	.771	
Zato što mi je postalo dosadno.	.766	
Kada bih se osećao/la manje vrednim/om u vezi.	.760	
Kada bi partnerka/partner često flertovala/o sa drugima.	.760	
Kada bi me moja/moj partnerka/partner povredila/o.	.754	

Kada ne bih mogao/la da delim svoja osećanja sa sadašnjom/im partnerkom/om.	.750	-.349	
Kada bi moja/moj partnerka/partner bila/o previše daleko od mene.	.750		-.334
Kada mi moja/moj partnerka/partner ne bi dovoljno značila/o.	.749	-.320	
Kada bih bio/la zaveden/na.	.748		
Da skrenem pažnju partnerki/u na svoju poželjnost od strane drugih.	.748		.334
Zato što me moja/moj partnerka/partner ne uzbuđuje više.	.744		
Da bih se osetio/la privlačnim/om.	.730		
Kada bih se zaljubio/la u osobu suprotnog pola.	.726	-.334	
Zato što sam bio/la pijan/a.	.717		
Kada moja/moj partnerka/partner ne bi saznala/o za to.	.712		-.325
Zato što na taj način hranim svoj ego.	.706	.401	
Kada bi mi bilo potrebno da se osetim voljeno.	.703	-.348	
Kada ne bih dugo imao/la seks.	.695		
Kada bi to bio jedini način da privučem pažnju na sebe.	.682		.412

Jer bi me uzbuđivala sama pomisao na to da moja/moj partnerka/partner može saznati.	.671	.446	
Zato što ne mogu biti vezan/a samo za jednu osobu.	.664	.438	
Kako bih kaznio/la partnerku/a zato što me je prevarila/o.	.645		
Kada to mojoj/mom partnerki/u ne bi smetalo.	.629		
Zato što mi nedostaje emocionalna pažnja.	.617		.369
Kada bi to bio jedini način da okončam vezu.	.492		.432

Prema Kajzer-Gutmanovom kriterijumu izdvojena su četiri faktora. Komponenta 1 objašnjava 54,213% varijanse (Tabela 6).

Tabela 6: Ukupno protumačena varijansa

Komponente	Inicijalne vrednosti		
	Ukupno	Procenti varijanse	Kumulativni procenti
1	19.517	54.213	54.213
2	2.148	5.966	60.180
3	1.368	3.801	63.981
4	1.005	2.792	66.772

Prva komponenta objašnjava veći deo varijanse od ostalih komponenti. Na osnovu ukupno protumačene varijanse, dijagrama prevoja i matrice komponenti motiva neverstva u ljubavnim vezama zadržava se samo prva komponenta. Konstruktna valjanost proveravana je analizom glavnih komponenti. Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da sve stavke u okviru skale mere jedan konstrukt, a to su motivi neverstva u ljubavnim vezama.

DISKUSIJA

Tokom obrade podataka koja se odnosila na proveru metrijskih karakteristika instrumenta, korišćene su mere za proveru pouzdanosti skale, Kronbah alfa koeficijent za emocionalnu supskalu iznosi .955, a za seksualnu supskalu .956. S obzirom na to da su prihvatljive vrednosti alfa iznad 0.7, a poželjne vrednosti iznad 0.8, a u ovom primeru vrednost alfa koeficijenta ima vrednost iznad 0.8, može se zaključiti da skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama pokazuje dobru pouzdanost i unutrašnju saglasnost skale za ovaj uzorak. Za ispitivanje diskriminativnosti stavki korišćen je postupak Ajtem Total Korelacija. Vrednosti Ajtem Total Korelacije su u rasponu od .474 do .793. Sve stavke u okviru skale imaju zadovoljavajuću diskriminativnost, te su stoga zadržane sve stavke. Za ispitivanje konstruktno valjanosti skale korišćen je postupak eksploratorne faktorske analize glavnih komponenti. Na osnovu dijagrama prevoja, ukupno protumačene varijanse i matrice komponenti odlučeno je da se zadrži prva komponenta koja objašnjava veći deo varijanse, ukupno 54,213%. Na osnovu dobijenih podataka može se zaključiti da skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama ima dobru konstruktnu valjanost.

ZAKLJUČAK

Od početnih 36 tvrdnji, zadržane su sve tvrdnje koje se u daljim istraživanjima mogu koristiti kao instrument za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama. Na osnovu dobijenih podataka može se zaključiti da skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama ima zadovoljavajuće metrijske karakteristike.

LITERATURA

- Brineman, M. J., McAnulty, D. R. (2007). Infidelity in dating relationships. *Annual Review of Sex Research*, 18, (1), 94–114.
Preuzeto sa: <http://dx.doi.org/10.1080/10532528.2007.10559848>
- Barta, W., Drigotas, M. S. (2001). The cheating heart: Scientific explorations of infidelity. *Current Directions in Psychological Science*, 10, (2), 177–180. Preuzeto sa: <http://cdp.sagepub.com/content/10/5/177>
- Brand, J. R., Hodges, D. S., Markey, M. C., Mills, A. (2007). Sex differences in self-reported infidelity and its correlates. *Sex roles*, 57(1), 101–109. Preuzeto sa: <http://link.springer.com/article/10.1007/s11199-007-9221-5>
- Fajgelj, S. (2005). *Psihometrija: Metod i teorija psihološkog merenja, II dopunjeno izdanje*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
- Gabrić, M., Kokorić, B. S. (2009). Razlike u ljubavnim vezama studenata sa sigurnim i nesigurnim stilovima privrženosti. *Ljetopis socijalnog rada*, 16, (3), 551–572. Preuzeto sa: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=73733
- Hertlein, M. K., Piercy, P. F., Wetchler, L. J. (2005). Infidelity. *Journal of Couple Relationship Therapy: Innovations in Clinical and Educational Interventions*, 4, (2–3), 5–16. Preuzeto sa: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J398v04n02_02
- Milivojević, Z. (2008). *Emocije: Psihoterapija i razumevanje emocija. Treće, prošireno i dopunjeno izdanje*. Novi Sad: Prometej.
- Munsch, L. C. (2012). The science of two-timing: The state of infidelity research. *Sociology Compass*, 6, (1), 46–59. Preuzeto sa: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1751-9020.2011.00434.x/abstract>
- Weiser, A. D., Weigel, J. D., Lalasz, B. C., Evans, P. W. (2015). Family background and propensity to engage in infidelity. *Journal of family issues*, 1–19. Preuzeto sa: fi.sagepub.com

Milka Stojkić
Šuajb Dž. Solaković
Department of Psychology, Faculty of Philosophy
University of East Sarajevo

CONSTRUCTION OF SCALE FOR EXAMINING MOTIVES OF INFIDELITY IN LOVE RELATIONSHIPS

Summary

The scale for examining motives of infidelity in love relationships was constructed from practical research needs. During the construction process, recommendations for the construction of a measurable psychological instrument were followed. Metric characteristics were checked on a sample of 253 students at the University of East Sarajevo. The scale consists of two subscales, the first subscale refers to examination of the sexual motives of infidelity in love relationships, and this subscale is called sexual, the other subscale refers to examination of the emotional motives of infidelity and this subscale is called emotional. The aim of this study was to examine the metric characteristics of the scale for examining motives of infidelity in love relationships. Reliability of scales was verified through the reliability of internal consistency, Cronbach's alpha for the sexual subscale was .956, and for the emotional subscale .955. Based on alpha coefficient, we can conclude that scale for examining propensity to infidelity in love relationships has very good reliability and internal consistency. Discrimination of items was checked by Item Total Correlation process, data indicates the good discrimination of the items, all items are kept in the scale. Values of Item Total Correlations are in the range of .474 to .793. For examining of constructive validity, method of exploratory factor analysis was used. The KMO measure of sampling adequacy indicated that it makes sense to carry out an analysis of the main components. According to Kaiser Guttman criterion, four factors were selected based on the transient diagram. It was decided to retain only the first factor, explaining the better part of the variance (54.213%), based on the obtained data it can be concluded that the scale for examining motives of infidelity in love relationships has good constructive validity. Only one factor is retained, as this proved to be the most interpretable solution. Of the initial 36 items, all items that can be used in further research as an instrument for examining the motives of infidelity in love relationships are retained.

Key words: Construction, metric characteristics, propensity to infidelity

PRILOZI

Skala za ispitivanje motiva neverstva u ljubavnim vezama (SMN)

Molimo Vas da prema ponuđenoj skali označite stepen slaganja u kojem se na Vas lično odnose dole navedeni razlozi. U ljubavnoj vezi partnerku/partnera bih prevario/la...		Uopšte se ne odnosi na mene	Uglavnom se ne odnosi na mene	Neodlučan/na sam	Uglavnom se odnosi na mene	U potpunosti se odnosi na mene
1	Zato što mi je postalo dosadno.	1	2	3	4	5
2	Zato što mi nedostaje emocionalna pažnja.	1	2	3	4	5
3	Da bih se oslobodio/la napetosti.	1	2	3	4	5
4	Kada ne bih dugo imao/la seks.	1	2	3	4	5
5	Da bih se osetio/la privlačnim/om.	1	2	3	4	5
6	Kada bih želeo/la da isprobam nešto novo.	1	2	3	4	5
7	Kada to mojoj/mom partnerki/u ne bi smetalo.	1	2	3	4	5
8	Zato što ne mogu biti vezan/a samo za jednu osobu.	1	2	3	4	5
9	Kada bi mi se ukazala prilika.	1	2	3	4	5
10	Zato što me moja/moj partnerka/partner ne uzbuđuje više.	1	2	3	4	5
11	Jer bi me uzbuđivala sama pomisao da moja/moj partnerka/partner može saznati.	1	2	3	4	5
12	Kada bi to bio jedini način da okončam vezu.	1	2	3	4	5

13	Zato što sam bio/la pijan/a.	1	2	3	4	5
14	Kada ne bih uživao/la u seksualnim odnosima sa svojom/im partnerkom/om.	1	2	3	4	5
15	Kada bih počeo/la da osećam da gubim svoju slobodu u vezi.	1	2	3	4	5
16	Zato što na taj način hranim svoj ego.	1	2	3	4	5
17	Kada moja/moj partnerka/partner ne bi saznala/o za to.	1	2	3	4	5
18	Kada bih upoznao/la osobu suprotnog pola koja je mnogo privlačnija/i od moje/mog partnerke/a.	1	2	3	4	5
19	Kada bi moja/moj partnerka/partner bila/o previše daleko od mene.	1	2	3	4	5
20	Kada bi hteo/la da proverim da li će sa drugom/im biti drugačije i bolje.	1	2	3	4	5
21	Kada bih se zaljubio/la u osobu suprotnog pola.	1	2	3	4	5
22	Kako bih kaznio/la partnerku/a zato što me je prevarila/o.	1	2	3	4	5
23	Kada bi mi bilo potrebno da se osetim voljeno.	1	2	3	4	5
24	Kada ne bih mogao/la da delim svoja osećanja sa sadašnjom/im partnerkom/om.	1	2	3	4	5
25	Kada bi partnerka/partner često flertovala/o sa drugima.	1	2	3	4	5
26	Kada bih se osećao/la manje vrednim/om u vezi.	1	2	3	4	5

27	Kada bi to bio jedini način da privučem pažnju na sebe.	1	2	3	4	5
28	Kada partnerka/partner ne bi marila/o za moje izlive emocija.	1	2	3	4	5
29	Zato što nisam srećan/na u vezi.	1	2	3	4	5
30	Zato što sam se posvađao/la sa svojom/im partnerkom/partnerom.	1	2	3	4	5
31	Kada bih se osećao/la usamljeno.	1	2	3	4	5
32	Kada mi moja/moj partnerka/partner ne bi dovoljno značila/o.	1	2	3	4	5
33	Kada bih bio/la zaveden/na.	1	2	3	4	5
34	Kada bi me moja/moj partnerka/partner povredila/o.	1	2	3	4	5
35	Da skrenem pažnju partnerki/u na svoju poželjnost od strane drugih.	1	2	3	4	5
36	Kada bi mi se ukazala bolja prilika od moje/mog partnerke/a.	1	2	3	4	5

Hvala na saradnji!